

IDÉZETEK

... A Balkán s a szomszédos régiók között nem emelkedik semmilyen kínai fal. A balkanizálódást nehezen lehet vesztegzárakkal elszigetelni. A kéksisakosok „cordon sanitaire”¹-je éppúgy csődöt mondott, mint a békeközvetítők maratoni igyekezete. Tehetetlenek vagyunk tehát e Délről, Délkelet felől ránk törő veszedelemmel szemben, amely most azzal fenyeget, hogy képviselői – ámokfutókként – a környező országokat is lángba borítják? Nincs senki, aki meg tudná állítani a Dráva s a Neretva partjairól támadó „Arturo Ui”²-kat? Eleve bukásra ítéltetett minden nagyobb összefogást célzó terv, mint amilyen például 1947-ben Tito és Dimitrov balkáni konföderáció elképzelése volt?

E most tanácstalanságot és rezignációt tolmácsoló kérdőjelek évekként elzöldt sokak számára felkiáltójelekké változtak – azoknak a koncepcióknak a nyomatékosságára, amelyek éppen a „vörös Balkán”-tól, a szovjet befolyási övezettől való elszakadást sugalmazták. Főként ama bizonyos bűvös ígére, a nyolcvanas évek közepén oly nagy vonzerőt gyakorló „Közép-Európa-eszmé”-re gondolok. Akkoriban mifelénk (értsd: Romániában, pontosabban Erdélyben. – A szerk.) számosan úgy érezték, hogy ez az eszme hozza el számunkra is a megváltást. Régi szép idők utáni nosztalgiaik keveredtek bennük annak a kultúrtörténeti ténynek a kiemelésével, hogy például a brassói Fekete templom „a nyugati gótika határát” jelzi.

...Am hol vagyunk ma már ezektől az – ismerjük el – rokonszenves vágyálmoktól? Hová tűntek nosztalgiáink? A „vörös Balkán” nem az ideológiai s a lobogók színéről, hanem égő települések rőt lángjairól ismerhető fel, s a darabjaira hullt szovjet birodalom egyes részein szintén az Apokalipszis – Dürer ábrázolta – lovasai³: a háborút, a romlást és éhséget megszemélyesítő rémálmok gázolnak végig. A közép-európai eszme első megvalósulása, a „visegrádi hármak”, majd „négyek” tömörülése pedig mintha gyengélkedne. Minden utópia meghalt tehát e tájakon? Tényleg nincs kiút, nincs remény?

...A „balkanizálódás”-t, ezt a szindrómát – gyakran a nagyhatalmak által manipulált – nemzeti-nemzetiségi ellentétek végletes formái, az állami felaprózottsághoz is kapcsolódó, véget nem érő torzalkodások, a mély történelmi gyökerekből táplálkozó elfogultságok, a sokszor évszázados sérelmek szította, már-már vendetta⁴-szerű viszályok, a megbékélést nem ismerő konfliktusok jellemzik. Igazat kell adnunk azoknak, akik a balkanizálódásnak a közép-kelet-európai tájakon való szüntelen tényverését kénytelenek megállapítani. Ezt a térhódítását az az ingamozgás is elősegíti, amelyet számos, e régiókban élő népnél a védekező és az elnyomó jellegű nacionalizmusok kölcsönös szerepcseréje, az uralkodó és a diszkriminált népek időben egymást felváltó szituációja tart lendületben.

...Napjainkban a régióra jellemző területközpontú szemlélet okozta torzulások és ártalmak a veszélyeztetett vagy veszélyeztetettnek érzett önazonosságokhoz való ragaszkodásból származó komplexusokkal szövődnek egybe. Ez az összefonódás különös érzékenységet vált ki azoknak a kisebbségeknek a körében, amelyek nem tudják vagy csak nagy nehézségekkel tudják a mássághoz való jogukat elfogadtatni. A fenyegetett helyzetben lévő kisebbségek fogékonyak mutatkoz(hat)nak az elkülönülést szorgalmazó irányzatok iránt, s ez a tendencia ismét területi következményekkel jár, illetve járhat. Éppen ezért – főként az ex-Jugoszláviában tapasztaltak után – egyre inkább elfogadottá válik a felismerés, hogy a másoktól való különbözés joga és annak elismerése biztonsági kérdéssé alakult.

Gáll Ernő „A nacionalizmus színévaltozásai” című könyvéből vettük az idézeteket. A kolozsvári szociológus-professzornak, a „Korunk” volt főszerkesztőjének ezt a kötetét a Litterator Könyvkiadó jelentette meg Nagyváradon, 1994-ben.

JEGYZETEK

1 cordon sanitaire (francia): egészségügyi záróvezet

2 Arturo Ui: célzás Bertolt Brecht német író „Állítsátok meg Arturo Ut!” című drámájára (1941)

3 apokalipszis (görög): az elképzelt végkifejlet, a világvége iszonyatos látomássora, amelyet Albrecht Dürer fametszet-cikluson ábrázolt

4 vendetta (olasz): vérbosszú

BARÁTSÁG

2. évfolyam 6. szám
1995. szeptember 15.

TARTALOM

DOKUMENTUM

Az 1201. sz. ajánlás 902

KÖZÖS EURÓPÁNK

Várossá lett Bátaszék (riport)	904
Testvérlapunk	
a múlt századból	905
Fuhl Imre versei és rajzai	906
Pomázi képek	907
Vanyarci ballada (riport)	908
Három roma költő	910

MELLÉKLET

Anyanyelv és iskola I–XXXII.

ÉVFORDULÓ

A néma táborok 945

KITEKINTŐ

Európai nyelvőr	946
Valisi népcsoport	947
Kiszállás az atomenergiából?	948
Bede Anna útirajza és fordításai	949

BETEKINTŐ

Európai Ifjúsági Központ	950
Európai Folklór Központ	950

KÖNYV

Nemzetiség és magyarság	951
Iskolák a határon	952

KIÁLLÍTÁS

Lenau emlékezete	954
------------------	-----

ZENE

Mi az a WOMUFE?	955
-----------------	-----

TÉVÉ

Hatvany-Nagy románc	957
---------------------	-----

HÁZAINK TÁJA

Koreai konyha	958
---------------	-----

HUMOR

Az ideális európai	959
Inhalt-Contents	960